

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
AN APPLICATION THREEFOLD TRAINING FOR HUMAN RESOURCE
DEVELOPMENT IN SECONDARY SCHOOL IN PHICHAI DISTRICT,
UTTARADIT PROVINCE

พระปรวดี จันทวโส (คำภา)*

Phra Porawat Candavamso (Kampa)

ผศ.ดร. สมจิต ขอนวงศ์**

อาจารย์ ดร. สายันท์ อินันใจ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของครูและนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตของอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ๔) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ระดับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่ามีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =๔.๑๙) และนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =๓.๙๗) เมื่อพิจารณาแต่ละรายด้านพบว่า การพัฒนาด้านศีล อยู่ในระดับมากที่สุด ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =๔.๓๐) และนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =๔.๐๖)

๒. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ การพัฒนาด้านศีล พบว่า ระดับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๔.๑๙,) ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า การพัฒนาด้านศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๔.๐๖)

* นิสิตปริญญาโทรหัส ๕๗๐๘๔๐๕๐๓๔ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๙).

** อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์

๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตของอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านศีล ได้แก่ การใช้เวลาไปกับการทำงาน การประกอบอาชีพ หาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแปรในการรักษาศีล ด้านสมาธิ ได้แก่ ข้ออ้างเรื่องเวลาในการฝึกสมาธิ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย สติไม่นิ่ง สมาธิสั้น ด้านปัญญา ได้แก่ ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียน การพัฒนาปัญญา ขาดวินัย ความรับผิดชอบ และคนส่วนใหญ่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ ปัญหา ส่วนข้อเสนอแนะ ด้านศีล ได้แก่ ควรชี้แจงให้เข้าใจในเรื่องศีล ข้อปฏิบัติ และประโยชน์ของศีลแต่ละข้อ เปลี่ยนทัศนคติของตนเอง ด้านสมาธิ ได้แก่ ควรให้มีการทำสมาธิ หรือกิจกรรมที่สงบก่อนเข้าเรียน จัดฝึกอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม บ่อยๆ ด้านปัญญา ได้แก่ รู้จักหาสาเหตุของปัญหา และวิธีแก้ปัญหามา ตั้งใจทบทวนบทเรียน ฝึกคิดให้เป็นนิสัย ควรใช้สื่อต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ ด้วยการศึกษาหาความรู้

๔. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ด้านศีล ควรมีการปฏิบัติตนและมีการฝึกฝนพัฒนาตามพฤติกรรม หรือการฝึกหัดทางกาย วาจา เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น มีความเมตตาต่อบุคคลอื่นและสังคม ด้านสมาธิ ควรมีการอบรมจิต ผู้ที่ได้รับการอบรมทางจิตให้ถูกวิธี สามารถพัฒนาจิตได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” ก็จะควบคุมดูแลและบังคับพฤติกรรม รวมถึงการปฏิบัติในหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการสอนก็ดี ถ้ามีจิตใจรักในการเรียนการสอนก็จะทำให้งานทุกๆ อย่าง ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ด้านปัญญา ควรให้ความสำคัญด้านการอบรม ด้านปัญญา เพราะองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา และเรียนรู้ รวมถึงประสบการณ์ เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในการเรียนหรือการสอน ก็จะสามารถแก้ไขได้ด้วยสติและปัญญา และพิจารณาแก้ไขปัญหามีเหตุและผลได้ดี.

คำสำคัญ : การพัฒนา, ไตรสิกขา

ABSTRACT

The objectives of this study were, 1) to study an application Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province, 2) to compare opinion of teachers and students towards application Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province, 3) to study the problem and obstacle about an application Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province and 4) to study the guidelines in development an application Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province.

The results showed that

1. The level an applications Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province was found that there were applied the Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province overall

were at the high level by the teachers' was at the high level ($\bar{x}$ =4.19) and the student was at the high level ($\bar{x}$ =3.97). When considering in each other was found that the precept aspect was at the highest by the teachers was at the high level ($\bar{x}$ =4.30) and the students was at the high level ($\bar{x}$ =4.06).

2.The result of comparisons the opinion of teachers and students an applications Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province was found that opinion on development on precept aspect of teachers overall was at high level ($\bar{x}$ =4.19) and the result of comparisons opinion of students on development on precept aspect was at high level ($\bar{x}$ =4.06).

3. The problem, obstacle and suggestion about application Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province were found that, In part of percept aspect, they spent the time with working, career, take care of family that were variable in keeping the percept. In part of meditation, it was pretext in practicing concentration, not well in environment, hyperactivity disorder. In part of wisdom aspect, the students didn't focus studying, wisdom development, had no discipline and responsibility. The most of people used the bad emotion for solving the problems. The suggestion of percept aspect, they should be explained for making understand about percept, practice, benefit of each percept and changing attitude. The suggestion of meditation should be made a meditation or make peaceful activity before study and the morals and ethics's training. The suggestion of wisdom should be known cause of problems and the way to solve, attended to review the lessons, thinking practice and use many Medias to get knowledge.

4. The guidelines application Threefold Training Principle for Human Resource Development in Secondary School in Phichai District, Uttaradit Province were found that in term of percept aspect, they should have self practice and training and developing in behavior or body and speech practicing that was useful for oneself and the others, kindheartedness to people and social. In the part of meditation aspect, they should have mind training. If anyone have right mind developing, they will mind development as the word "Mind over matter" that you could control your behavior or good for work and study. If we believe and love in our duty we would be get successfully. In past of wisdom, it's very important because wisdom was knowledge, understanding and ability. The construction had got from studying, learning and experience when the problems and obstacle happened in work or study, we could solve it by consciousness and wisdom.

Keywords : Development, Threefold Training

๑. บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทำให้โรงเรียนจำเป็นต้องปรับปรุงทั้งด้านโครงสร้าง การบริหารจัดการและวิธีการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฯ แม้ฉบับที่ ๑๑ จะไม่ได้กำหนด “ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ไว้เป็นการเฉพาะก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “แนวทางปฏิรูปประเทศไทยท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง”^๑ เพราะการศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย และความรู้ทักษะความสามารถ และความเป็นผู้นำให้เพียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวังด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและคุณธรรม.^๒ ในสภาพสังคมที่กำลังเป็นอยู่นี้ จำเป็นที่จะต้องเน้นให้มนุษย์มีคุณธรรม จริยธรรม และการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการศึกษาในส่วนอื่นๆ ด้วย ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของสมเด็จพระญาณสังวร ที่ว่า “การจัดการศึกษานั้นดูผิวเผินก็มุ่งให้เจริญในทางแห่งความรู้ แต่อันที่จริงนั้นต้องให้ปฏิบัติด้วยจรณะควบคู่กับความรู้ด้วย คือ ให้มีความรู้และประพฤติดีควบคู่กันไป”^๓ และคนที่ได้รับการศึกษา นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถแล้ว จะต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมและวินัยควบคู่กันไปด้วย ในสังคมปัจจุบันบุคคลต้องมีระเบียบวินัยทั้งนี้ เพราะวินัยเป็นหลักประกันความสุขทางสังคม แต่ถ้าหากทุกคนในสังคมต่างพากันฝ่าฝืนระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของสังคมแล้ว สังคมนั้นย่อมประสบความวุ่นวายไม่มีความมั่นคงและไม่มีความเจริญก้าวหน้าในที่สุด.

โรงเรียนและครู จึงมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างสำคัญยิ่ง ในการดูแลแนะนำสอนสั่ง ฝึกฝน กล่อมเกลา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของนักเรียน เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์เต็มตัว ทั้งด้านความคิด ความสามารถ และมีความสุข ครูทุกคนต้องรับภาระหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนอย่างเต็มความสามารถ เพราะครูเป็นกลไกที่สำคัญของสังคมที่จะคอยชี้แนะความประพฤติของนักเรียนให้เหมาะสม โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่สังคมยอมรับ ซึ่งจะคอยควบคุมแก้ไข และป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน ช่วยวางแนวทางให้นักเรียนมีการปรับปรุงตัวที่ดี อันจะทำให้ลดปัญหาในด้านความประพฤติของนักเรียนได้อีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันนักเรียนถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในอนาคตสำหรับคนเรานั้นเริ่มต้นที่โรงเรียนเป็นจุดแรกของการศึกษาในชีวิต ซึ่งในสภาวะสิ่งแวดล้อมที่นักเรียน

^๑ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “แนวทางการปฏิรูปประเทศไทยท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง”, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔, หน้า ๒๗๑-๒๗๒.

^๒ ภัสวรรณ ปรังค์พันธุ์, การพัฒนาคุณธรรมผู้นำเยาวชนตามหลักขรรษาธรรม ๔ : ศึกษากรณีโรงเรียนสามพรานวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์-ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

^๓ สมเด็จพระญาณสังวร, พระธรรมเทศนา เรื่องภาระหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกัมมัฏฐาน, ในโครงการสมานานศีล ฟังธรรมที่วัดของราชการครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ในวันหยุดเรียนตามปกติและพระธรรมเทศนาบางเรื่องในโครงการส่งเสริมให้ข้าราชการฟังธรรมที่วัดในวันหยุดราชการ, กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา, ๒๕๒๖.

ส่วนใหญ่นั้น ไม่ค่อยสนใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพราะเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งสื่อ อินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมถึงการให้เวลาและความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าการเรียน อีกทั้งยังมุ่งเน้นไปทางอบายมุขมากขึ้น เช่น การดื่มสุรา สูบบุหรี่ ยาเสพติด รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ ในวัยเรียน เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่ร้ายแรงในสังคมปัจจุบัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ย่อมมีผลเสียต่อ เพื่อน ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน ต่อชุมชน และต่อสังคมตลอดจนถึงประเทศชาติ นับว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่ออนาคตก็เป็นได้ เพราะนักเรียนคืออนาคต และเป็นความหวังของประเทศชาติ ซึ่งเปรียบเสมือนผ้าขาวที่รอคอยการย้อมจากช่างที่ชำนาญ แต่ในปัจจุบันนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นและพบเห็นบ่อยที่สุดของนักเรียน มี ๒ ปัจจัย คือ ๑) ปัญหาในโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมลูกจากที่นั้ง การคุยกัน การเล่นกัน การส่งเสียงดัง รวมถึงการเล่นโทรศัพท์ ในขณะที่มีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหารบกวน ในขณะดำเนินการเรียนการสอนของครู และพระสงฆ์อีกด้วย ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินการไปได้ เมื่อนักเรียนไม่สนใจในการเรียน จึงส่งผลกระทบต่อ การเรียน และทำให้ผลการเรียนตกต่ำลง อีกทั้งปัญหาการขาดเรียน หรือเลิกเรียนกลางคัน เนื่องจากเรียนไม่ทันเพื่อน รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกโรงเรียน ส่วนปัจจัยที่ ๒) คือ ปัญหาในชุมชนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาความอยากจน ปัญหาครอบครัว แตกแยก ปัญหา ยาเสพติด การทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น และแหล่งอบายมุขต่างๆ ตลอดจน ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ที่นับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น ถ้าหากมิได้รับการแก้ไขที่ดีพอ ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคม และความมั่นคงของชาติในอนาคตได้ ถ้าหากนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้ และรับแบบอย่างที่ดีจากครู อาจารย์ คนในครอบครัว คนในชุมชน รวมถึงพระสงฆ์ ย่อมสามารถพัฒนาตนเองได้ รวมถึงการพัฒนาสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างดี.

จากข้อมูลเบื้องต้นที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ คือ ครู และนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนเพราะว่านักเรียนเป็นอนาคตของชาติ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง หลายๆ ด้าน เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย ความคิดจิตใจ อารมณ์และสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง ต้องการอิสระเสรี หากขาดการเอาใจใส่ดูแล ฝึกฝน อบรม ประคับประคองที่ดีแล้ว ก็จะหลงผิด ติดอบายมุขต่างๆ มีสุรา ยาเสพติด เป็นต้น การพัฒนาครู และนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้ครู และนักเรียน ของชาติให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาคือการใช้คุณธรรม จริยธรรม โดยใช้หลักไตรสิกขา ๓ ด้าน คือ ศีล , สมาธิ , และปัญญา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นกระบวนการในการพัฒนา ฝึกฝน อบรม มนุษย์ใน ๓ ด้าน คือ การพัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล การพัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ การพัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาครู และนักเรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ.

จากสภาพปัญหาและข้อมูลดังกล่าวในเบื้องต้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีความเกี่ยวข้อง คือ เป็นครู พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ จึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้

หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของครู และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นอย่างไร และศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เป็นข้อมูลเชิงปฏิบัติการสำหรับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป.

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของครูและนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู และนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
๔. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้กำหนดวิธีการไว้ ๒ วิธีคือ ๑) สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน ๗ รูป/คน ๒) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาความ

การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro, Yamane) การคำนวณหาขนาด กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑,๑๐๑ คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๙๒ คน

การวิเคราะห์ค่าโดยการทดสอบค่าที (t-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่าง (Che sglee) นัยสำคัญน้อยสุด (Least Significant Difference : LSD)

๔. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา โดยกลุ่มตัวอย่างของครู และนักเรียน จำนวน ๒๒๕ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๑ ส่วนเพศชาย ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙

ส่วนในหลักไตรสิกขาทั้ง ๓ ด้านนั้นพบว่า ในด้านศีล อยู่ในระดับมาก ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =๔.๓๐, S.D ๐.๓๗) ส่วนนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =๔.๐๖, S.D ๐.๔๓) ศีล หมายถึง การพัฒนาความประพฤติต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นที่บุคลากร คือ ครู และนักเรียนจะต้องมีการพัฒนาด้านร่างกายให้เหมาะสม พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอพิชัย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู และนักเรียนเป็นอย่างมาก องค์กรจะสำเร็จได้อยู่ที่การพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนางาน

ส่วนด้านสมาธิ อยู่ในระดับมาก ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=๔.๑๘$, S.D ๐.๔๙) นักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D ๐.๔๙) สมาธิ หมายถึง การฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ เพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม จิตที่ฝึกดีแล้ว และพัฒนาอย่างได้ผล เมื่อจิตสงบ มีสมาธิ ความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ในการปฏิบัติหน้าที่การงานก็จะดี ถ้าคนในองค์กรมีสมาธิจะทำให้องค์กรไม่วุ่นวาย เพราะจิตใจที่นิ่งาม และมันก็จะส่งผลต่อการเรียน การสอน สมาธิดีการเรียนการสอนก็มีความสุข ซึ่งแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขากับการพัฒนาบุคลากรครู และนักเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อองค์อย่างมา ฉะนั้นการฝึกการอบรมจิตใจตนเองเป็นวิธีการที่จะช่วยให้มนุษย์ได้ปัญญา ได้ความรู้สูงสุดผ่านสมอง ซึ่งเป็นเครื่องมือมนุษย์ที่เป็นรูปธรรมสืบต่อไป

และข้อสุดท้ายด้านปัญญา อยู่ในระดับมาก ครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=๔.๐๙$, S.D ๐.๕๐) นักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D ๐.๕๑) ปัญญา หมายถึง การพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทาง และควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด ในการเสริมสร้างปัญญาที่ดีนั้น จะต้องเป็นการพัฒนาในด้านที่ดีมีประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน สังคม รวมถึงประเทศชาติ ซึ่งการพัฒนาปัญญาให้ดีขึ้นต้องมีความพร้อมทางกาย (ศีล) ทางจิต (สมาธิ) เมื่อจิตพร้อมสมบูรณ์ มีความพร้อมในการที่จะคิด วิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อการพัฒนาปัญญานั้นจะสมบูรณ์แบบ และสามารถประยุกต์ใช้กับการเรียน การสอนได้อย่างเหมาะสม ทั้งหลักการและเหตุผล ปัญญาจะช่วยในการแก้ไขปัญหาให้มนุษย์บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๕. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ควรจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง (ให้ละเอียดเหมือนนักเรียน) โดยเฉพาะคณะครู อาจารย์ ในโรงเรียน เพื่อที่จะได้นำมาสอนนักเรียนได้.

๒. ควรเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และ ทักษะคติในทางที่ถูกที่ควรต่อครู นักเรียน เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่างๆ ในปัจจุบัน และอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. มุ่งเน้นการสร้างคนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าการศึกษายุคปัจจุบันจะเน้นให้ความสำคัญแก่ตัวผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งด้านการจัดการ เนื้อหาการเรียนรู้ ระดับความยากง่าย และเทคนิควิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการของครู และนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยถามความคิดเห็นจากการแจกแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ครู และนักเรียนในเขตพื้นที่ต่างกับการใช้หลักธรรมะในการดำรงชีวิต และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ

๒. ควรมีการศึกษาวิจัยปัญหาการจัดการเรียนรู้หลักธรรมะในสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางในการนำหลักธรรมะไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนรวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายในสถานศึกษาต่างๆ แบบองค์รวม ที่สามารถจัดเป็นหลักสูตรประจำหรือวิชาหลักของการเรียนรู้

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ

พุทธทาส ภิกขุ (อินทปญโญ). คู่มือมนุษย (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาจัดพิมพ์
เผยแพร่. พ.ศ. ๒๕๐๐.

สมเด็จพระญาณสังวร. พระธรรมเทศนา เรื่องภาระหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการและข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับกัมมัฏฐาน. ในโครงการสมาทานศีล ฟังธรรมที่วัดของราชการครู อาจารย์ นักเรียน
นักศึกษา ในวันหยุดเรียนตามปกติและพระธรรมเทศนาบางเรื่องในโครงการส่งเสริมให้
ข้าราชการฟังธรรมที่วัดในวันหยุดราชการ. กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา. ๒๕๒๖.

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “แนวทางการปฏิรูป
ประเทศไทยท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง”. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาที่ปรึกษา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๔.

วิทยานิพนธ์/ภาคานิพนธ์/รายงานวิจัย:

ภัสวรรณ ปรารักษ์พันธุ์. การพัฒนาคุณธรรมผู้นำเยาวชนตามหลักขรรยาวาสธรรม ๔ : ศึกษากรณี
โรงเรียนสามพรานวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์-ปริญญา
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.